

Ekologism och andra gröna ideologier

Den moderna miljörelsen började formas på 60-talet i spåren av ett ökat medvetande om hur naturen fungerade och hur dess olika beståndsdelar hängde ihop. Begreppet ekologi växte fram i spåren av bl a författarna Rachel Carson (Tyst vår), som beskrev hur DDT och kvicksilver anrikades i naturen, dödade fåglar och hotade hela näringskedjan - den ekologiska balansen. Hans Palmstierna skrev *Plundring, svält, förgiftning*, som blev en avgörande väckarklocka för debatten i Sverige.

Miljödebatten blev en stor politisk fråga framförallt under 70-talet, då också kritiken mot kärnkraften lade grunden för stora och starka "gröna" folkrörelser. Det som från början var en ren proteströrelse - t ex mot kärnkraften - utvecklade snart en betydligt mer sammanhållen "grön" ideologi, som ibland kallas "ekologism". Gamla folkrörelser som natur- skyddsföreningen växte och radikaliserades, nya kom till - av typ Jordens Vänner och Greenpeace, och till slut bestämde sig några av dess företrädare för att inget av de etablerade politiska partierna var berett att ta de ekologiska perspektiven på allvar. Istället startade man egna "gröna" partier.

Först på plan var det tyska miljöpartiet, Die Grünen, som beskrev sin politiska grundsyn som "social, ekologisk, grund-

demokratisk och pacifistisk". Den parollen övertogs sedan nästan helt av det svenska miljöpartiet som grundades 1981.

De huvudsakliga inslagen i den gröna ideologin har varit en stark kritik mot den förhärskande tillväxtfilosofin, där man istället har hävdat att samhället måste byggas på miljöns ekologiska principer, inte bara ekonomiska. Tillväxtkritiken har haft olika karaktär, ibland en mera filosofisk kritik mot dagens samhälle - ett slags mera grundläggande utvecklings- och civilisationskritik, ibland en mera biologiskt och ekonomiskt orienterad kritik av kapitalism, tillväxtpolitik och miljöförstöring. De Gröna har ofta varit kritiska mot både kapitalism och socialism, som man menar lider av samma negativa drift att styra, manipulera och exploatera naturen, och bara se till BNP-tillväxten och glömma livskvaliteten. Vi får inte leva nu och exploatera jordens tillgångar utan tanke på kommande generationer.

Den gröna rörelsen har dock, liksom socialismen, skapats av motsättningar mellan mer radikala fundamentalister och realister, som har velat ta chansen att påverka genom att t ex gå i koalition med främst socialdemokratin.

Fundamentalisterna har ibland utvecklats i riktning mot ett slags puritanism, där man också har tagit konsekvenserna för sin egen livsstil genom att t ex bli vegetarianer.

Centerpartiet, som i Sverige var först ut med att politiskt dra nytta av miljödebatten och kärnkraftskritiken, har ibland - särskilt ungdomsförbundet - valt begreppet ekohumanism som beteckning för sin samhällssyn. Därmed har man velat markera att man inte bara står för att

Så här beskriver miljöpartiet själv sina ideologiska riktlinjer:

Den gröna politiken utgår från en grön vision om ett radikalt annorlunda samhälle än dagens. Det handlar om ett samhälle som är ekologiskt hållbart, inte bara här i Sverige utan i hela världen. Det handlar om ett mer demokratiskt samhälle där vi inte utnyttjar djuren.

Det handlar om att ta hänsyn till framtiden, och då inte bara ett par år framåt.

skydda naturen, utan också för mänskliga - humanistiska - värden. "Ekohumanism - en grön socialliberal ideologi", kallar CUF sitt ideologiska program.

Både De Gröna och centern har hävdad en starkt decentralistisk syn, där den lokala självförsörjningen har satts i centrum för en stark kritik mot de snabbt växande transporterna och handeln. Detta har också blivit en slags civilisationskritik, där man t ex under den gröna vågen på 70- och 80-talen kritiserade storstadstillväxten och resandet.

I och med att centern på 70-talet blev en tydlig del av det borgerliga blocket på 70-talet, och därmed kom att förknippas med moderaternas och folkpartiets marknadsliberala tillväxtpolitik, tappade de mycket av sitt fotfäste i miljörörelsen och istället övertogs den politiska rollen av Miljöpartiet De Gröna.

Ledande personligheter.

Joschka Fischer. Fischer tillhörde dem som lämnade vänsterextremismen och istället bildade det tyska miljöpartiet "Die Grünen" och blev redan 1985 miljöminister i den första röd-gröna regeringen i världen, i den tyska delstaten Hessen. Blev sedan utrikesminister i Gerhard Schröders röd-gröna koalition, och därmed världens mäktigaste miljöpartist. Stark EU-anhängare.

Petra Kelly. Die Grünen's första språkrör och toppkandidat i det första valet 1979 var Petra Kelly, som några år senare fick det alternativa Nobelpriset, Right Livelihood Award. Hon mördades av sin man på 1990-talet.

Daniel Cohn-Bendit. Cohn-Bendit blev en av ledarna för den franska studentrevolten 1968, men övergav senare sin anarkistiska och socialistiska övertygelse, och blev miljöpartist. Han har varit både tysk och fransk medborgare, är stark Europavän och språkrör för de Europeiska gröna.

Per Gahrton. Lämna folkpartiet och var med och bildade Miljöpartiet De gröna 1981. Har varit språkrör, riksdagsledamot och EU-parlamentariker. Till skillnad från De Gröna i Europa stark EU-motståndare.